

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-9-85-28>

УДК 159.922

Ярослав Л.О.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Анотація. У статті актуалізовано проблему формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів у системі вузівської підготовки. Стверджується, що досягнення високого рівня конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів у процесі професіоналізації обумовить їх здатність до побудови стосунків на засадах співробітництва, сприятиме конструктивному вирішенню інноваційних педагогічних конфліктів, забезпечить реалізацію ефективного педагогічного спілкування на різних рівнях та виступатиме важливим чинником збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя всіх учасників навчально-виховного процесу. В ході теоретичного аналізу психолого-педагогічних досліджень розглянуто та проаналізовано технологічний підхід до вивчення й аналізу проблеми формування конфліктологічної компетентності студентів-психологів у системі вузівської підготовки, який може бути конструктивним для розробки положень щодо організації оптимальних умов її формування. В контексті даного підходу наголошується на важливості розробки та впровадження активних методів та форм навчання, що забезпечать конструктивне рішення конфліктів в освітніх організаціях. В статті уточнено зміст поняття «інтерактивні технології», «психолого-організаційні інтерактивні технології», визначено можливості та переваги використання інтерактивних форм навчання. Проаналізовано фактори, що обумовлюють успішність використання інтерактивних технологій. Розглянуто класифікацію форм інтерактивного навчання згідно функціональних можливостей вирішення освітніх, розвивальних та виховних задач. Детально охарактеризовано активні форми та методи навчання як елементи інтерактивних технологій, які можуть бути використані для формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів в рамках навчально-виховного процесу у вузі. Здійснено аналіз окремих форм інтерактивних технологій, наголошено на особливостях та перевагах їх використання в рамках навчально-виховного процесу. Серед перспективних напрямків дослідження визначено дослідження психолого-педагогічних умов формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів.

Ключові слова: конфліктологічна компетентність, інтерактивні технології, формування конфліктологічної компетентності, технологічний підхід.

Yaroslav Liudmyla

Nizhyn State University named after Nikolai Gogol

INTERACTIVE TECHNOLOGIES AS A MEANS OF FORMATION OF CONFLICTOLOGICAL COMPETENCE IN FUTURE STUDENTS-PSYCHOLOGISTS

Summary. The article actualizes the problem of formation of conflictological competence in future psychologists in the system of university training. It is argued that achieving a high level of conflict competence in future psychologists in the process of professionalization will determine their ability to build relationships based on cooperation, promote constructive resolution of innovative pedagogical conflicts, ensure effective pedagogical communication at various levels and act as an important factor in mental health and mental health, well-being of all participants in the educational process. In the course of theoretical analysis of psychological and pedagogical research the technological approach to studying and analyzing the problem of formation of conflictological competence of students-psychologists in the system of higher education is considered and analyzed, which can be constructive for development of provisions. In the context of this approach, the importance of developing and implementing active methods and forms of learning that will provide a constructive solution to conflicts in educational organizations is emphasized. The article clarifies the content of the concept of "interactive technologies", "psychological and organizational interactive technologies", identifies opportunities and benefits of using interactive forms of learning. The factors that determine the success of the use of interactive technologies are analyzed. The classification of forms of interactive learning according to the functional capabilities of solving educational, developmental and upbringing problems is considered. Active forms and methods of teaching are described in detail as elements of interactive technologies that can be used for the formation of conflict competence in future psychologists in the educational process in higher education. The analysis of separate forms of interactive technologies in the educational process is carried out, the peculiarities and advantages of their use within the educational process are emphasized. Among the promising areas of research is the study of psychological and pedagogical conditions for the formation of conflict competence in future psychologists.

Keywords: conflict competence, interactive technologies, formation of conflict competence, technological approach.

Постановка проблеми. У сучасних умовах динамічного розвитку інформаційних технологій, технологізації й комерціалізації психологічної галузі, стрімких соціокультурних, економічних та політичних трансформацій, все більшої актуальності набувають питання якості надання психологічних послуг та професійної підготовки

майбутніх психологів, їх конкурентоздатності на ринку праці, одним із важливих показників якої є оволодіння конфліктологічною компетентністю як однією з фундаментальних особистісно-професійних якостей фахівця психологічного профілю. Враховуючи тенденцію сучасних запитів психологічної науки та практики, досягнення високого

рівня конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців у процесі професіоналізації обумовлює їх здатність до побудови стосунків на засадах співробітництва, до конструктивного «входу» у професійну спільноту та високої ефективності в професійній діяльності на етапі становлення, так і до проявів толерантності, емпатії та взаєморозуміння, що безумовно сприятиме успішній адаптації до постійно змінюваних умов сьогодення. Зважаючи на це, необхідність формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів у системі професійної освіти набуває пріоритетного значення.

Актуальність розробки даної проблеми зростає у зв'язку із нагальною затребуваністю освітніх організацій в психологах, що здатні надати фахові рекомендації та підтримку вчителям, батькам, учням у стресовий період пандемії, навчити методам відновлення емоційних ресурсів, способам подолання психологічних наслідків соціальної ізоляції в умовах тривалого карантину, засобам адаптації до стрімких змін, що виникають в ході організації навчально-виховного процесу та конструктивним формам вирішення інноваційних педагогічних конфліктів.

Використання інтерактивних методів навчання – одне з найважливіших напрямків вдосконалення професійної підготовки студентів-психологів в сучасному виші та обов'язкова умова ефективної реалізації компетентнісного підходу. Аналіз сучасних наукових праць з проблеми розвитку професійної компетентності у майбутніх психологів свідчить про доцільність й широке застосування інтерактивних технологій та інноваційних методів навчання (Н. Акімова, І. Богданова, О. Винославська, Т. Дуткевич, Л. Карамушка, С. Кашлев, Л. Кизименко, В. Козакова, В. Семиченко, О. Пометун та ін.). Водночас проблема впровадження інтерактивних технологій у розвивально-освітнє середовище вузу з метою формування конфліктологічної компетентності майбутніх психологів залишається малодослідженою і тому потребує глибокого осмислення, обґрунтування та практичного вирішення.

Метою нашого дослідження є обґрунтування необхідності формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів та розкриття особливостей використання інтерактивних технологій як оптимального навчального середовища для формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі вивчення сутності, особливостей та умов формування конфліктологічної компетентності особистості присвячені роботи російських та українських психологів: М.В. Башкіна, Є.М. Богданова, А.В. Дорохової, В.Г. Зазикіна, М.М. Кашапова, І.В. Кошової, О.М. Поєнко, Т.І. Приваліхіної, І.І. Садової, Т.В. Скутіної, М.Ю. Худаєвої, І.Л. Рудзевич, Р.П. Чайки, Ю.П. Черненко, Л.Н. Цой та інші.

Протягом останніх десятиліть як в Україні, так і за її межами залишається стабільним інтерес науковців до проблеми формування конфліктологічної компетентності у студентів психологів. Свідченням цього є дослідження таких науковців, як: О.А. Андрусевич, Є.О. Варлакова, М.В. Войтович, І.В. Кошова, Г.В. Ложкін, Н.І. Пов'якель, Н.В. Чепелева та інші. Ефективність використання засобів інтерактивних технологій у підготовці

майбутніх психологів та соціальних працівників обґрунтовували такі вчені, як: Н.В. Кабаченко, Н.А. Карпенко, І.М. Мельничук, В.В. Мельник та ін. Вченими визначені можливості використання інтерактивних технологій для роботи в соціумі (С.П. Архипова), для застосування теорії ролей у практичній соціальній роботі (Н.В. Кабаченко), для формування комунікативної компетентності майбутніх психологів (А.Б. Гольдштейн). Однак, проблема формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів в умовах освітнього процесу в вузі засобами інтерактивних технологій не являлась предметом спеціального розгляду, що також засвідчує її актуальність як в теоретичному, так і в прикладному аспектах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальність дослідження проблеми формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів підсилюється стрімким зростанням конфліктогенності освітнього простору в зв'язку з карантинном та поширенням епідемії коронавірусу, формуванням негативних стереотипів між учасниками навчально-виховного процесу вузу, взаємних упереджень та дистанціювання між ними. Загальна невідповідність до дистанційної освіти, підвищення числа та варіативності інноваційних педагогічних конфліктів у рамках навчально-виховного процесу шкіл та вишів, поява психологічних наслідків соціальної ізоляції, зростання рівня стресу, тривоги в учасників освітнього процесу – для освітян це стало логічним наслідком карантинної кризи. З огляду на це актуалізується проблема формування конфліктологічної компетентності майбутніх психологів, яка сприятиме конструктивному вирішенню інноваційних педагогічних конфліктів, забезпечить реалізацію ефективного педагогічного спілкування на різних рівнях та виступатиме важливим чинником збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя всіх учасників навчально-виховного процесу.

Важливу роль у розвитку та формуванні конфліктологічної компетентності майбутніх психологів відіграють допрофесійні етапи, зокрема період навчання у вищому навчальному закладі. Створення умов для цілеспрямованої практики по засвоєнню продуктивного відношення до конфлікту, набуттю знань про природу і процеси його вирішення, вмінь продуктивного вирішення педагогічних конфліктів, опанування засобами аналізу власного досвіду участі в конфліктах та його рефлексії, ми вважаємо необхідним завданням в освітньому просторі вищої школи.

Формування конфліктологічної компетентності майбутнього фахівця – динамічний, активний, багаторівневий процес якісних змін, зумовлений як внутрішніми так і зовнішніми чинниками, який може бути запланованим та спроектованим у навчально-професійній діяльності.

Розробка проблеми формування конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців проводиться вченими в рамках декількох концептуальних підходів: діяльнісного, контекстного, технологічного, системного, діалогічного (гуманістичного). На нашу думку, одним із перспективних підходів до розвитку конфліктологічної компетентності фахівців, що досить успішно зарекомендував себе в психологічній науці та являється загальною методологічною платформою багатьох

сучасних психолого-педагогічних наукових досліджень, *е технологічний підхід*. В контексті даного підходу наголошується на важливості розробки та впровадження активних методів та форм навчання, що забезпечать конструктивне рішення конфліктів в освітніх організаціях. Серед новітніх українських досліджень, що стали внеском у розвитку проблеми формування конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців в контексті технологічного підходу можна виділити праці Т.М. Дзюби, Л.М. Карамушки, О.А. Філь, М.Ю. Варбан, М.В. Войтович та інших.

Технологічний підхід розуміється як розробка (проекування) та впровадження спеціальних психолого-організаційних інтерактивних технологій, спрямованих на розв'язання конкретних проблем у діяльності організацій та конфліктологічну підготовку менеджерів та працівників організації [8]. Під психолого-організаційними інтерактивними технологіями розуміють ситуаційно-орієнтовані системокмплекси активних методів та форм навчання: метод кейсів, «конфлікт-метод», метод «навчальної лабораторії», метод проектів, технологія критичного мислення (метод інверсії, брейнстормінг), психологічний тренінг, семінари-тренінги тощо. На думку Т.М. Дзюби, реалізація технології формування конфліктологічної компетентності студентів має здійснюватись за наступною логікою: від діагностики об'єктивних уявлень про особливості управлінсько-професійної взаємодії в умовах конфлікту, виявлення та осмислення обмежень власної конфліктно-компетентної поведінки, психоемоційних станів в умовах конфліктної ситуації до усвідомлення значущості формування конфліктологічної компетентності в майбутній професійній діяльності [8].

На думку ряду вчених, успішність використання інтерактивних технологій визначається багатьма факторами (В.Л. Ситніков, Т.В. Слотіна, А.В. Комарова, К.П. Захаров). По-перше, з точки зору основної цілі навчання, дані технології демонструють високу ефективність засвоєння учбової інформації, змістової сторони, що покладена в основу будь-якої технології. Переважна більшість інтегративних технологій передбачають пошук нових нестандартних, самостійних рішень розвивальних та комунікативних ситуацій, в результаті освітній процес будується за принципом накопичення нових знань та досвіду, через практичне використання інформації під керівництвом професіонала-викладача. Крім того у студентів з'являється унікальна можливість не лише отримати знання нестандартним способом, але й оцінити можливості, доцільність, перспективи та обмеження інтерактивних технологій. Інтерактивне навчання у ВНЗ сприяє активізації навчально-пізнавального процесу, формуванню глибокої внутрішньої мотивації студентів-психологів. Завдяки йому створюються можливості для вдосконалення комунікативних умінь, інтелектуального та творчого розвитку у студентів, вияву ініціативи. По-друге, інтерактивні технології найбільшою мірою відповідають вимогам особистісно-орієнтованого підходу, оскільки будуються на принципі сумісного навчання та розвитку викладача та студента. До того ж, в ході навчання студенти отримують досвід неформального спілкування один з одним, навички глибокої рефлексивної роботи та емоцій-

них відгуків, встановлюють глибокі довготривалі стосунки [7]. Серед основних переваг технологічного підходу вченими виділені: можливість поєднання академічної та практичної діяльності; «операціональність» діяльності; «сфокусованість» на практичному розв'язанні конкретних проблем в організації; динамічність діяльності; можливість вияву власного творчого підходу та ін. [7].

Як вважає Низовець О.А., сучасне професійне навчання у вищому навчальному закладі не можливе без застосування новітніх інтерактивних технологій, які суттєво полегшують процес засвоєння професійно важливих навичок і вмінь, розкривають особистість, занурюючи її в процес активної взаємодії. На думку І.М. Богданової, інтерактивні технології спрямовуються на організацію активної взаємодії суб'єктів навчального процесу, що надає змогу студентам засвоїти навички виконання професійних ролей та функцій у змодельованих професійних ситуаціях і, таким чином, оптимізувати практичну підготовку студентів до соціальної роботи [2].

Проте, застосування інтерактивних форм навчання супроводжується низкою проблем та труднощів. По-перше, це недостатнє матеріальне забезпечення закладів вищої освіти необхідними для навчального процесу технічними засобами, а за їх наявності у вузі слабким рівнем підготовки педагогів в їх користуванні. По-друге, труднощі пов'язані з нерозумінням дієвості такої форми навчання і, як наслідок, формальним підходом та небажанням обох суб'єктів навчально-виховного процесу долучатися до принципово нового формату взаємовідносин. Крім того, при частому застосуванні, сприймання інтерактивних методів та форм навчання стає механічним, студенти можуть втратити творчу зацікавленість, тому необхідно урізноманітнювати та комбінувати їх із традиційними формами навчання.

Наразі в психолого-педагогічній науці не існує однозначного підходу до класифікації інтерактивних технологій. Нам представляється можливим виокремити інтерактивні технології згідно функціональних можливостей вирішення освітніх, розвивальних та виховних задач та формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів. В процесі конфліктологічної підготовки бакалавра за напрямками «Психологія», «Соціальна робота» найбільш ефективно можуть бути використані науково-творчі, начально-ілюстративні, інформаційно-просвітницькі, тренінгові та командно-ігрові інтерактивні технології. Коротко зупинимось на аналізі кожної групи та охарактеризуємо ті активні методи та форми навчання, які активно впроваджуються нами на практичних заняттях з курсів «Основи конфліктології», «Психологія конфлікту».

1. *Науково-творчі інтерактивні технології* передбачають високий рівень творчості та наявність великої кількості варіантів рішення проблеми. До них належить метод «кейсів», проектний метод, метод мозкового штурму (brainstorming), ігрове проектування, зйомки фільму, перфоменси, вербатіми, плей-бек театри, виставки.

Ми маємо практичний досвід у проведенні *методу «кейсів»*, або «Case study», який зручно застосовувати як під час проведення практичних занять, так і при організації самостійної роботи

студентів. Суть методу «кейсів» полягає в детальному, уважному аналізі окремого випадку, професійно орієнтованої конфліктної ситуації студентами в групі. Створюючи кейс, важливим є врахування вимог, яким він повинен відповідати. Перш за все, це чітко поставлена мета, відповідний рівень складності; ілюстрація різних видів, рівнів педагогічних конфліктів; кейс має бути актуальним та викликати пізнавальний інтерес у студентів; відтворювати реалії та бути «живим» конфліктом, включати цитати з реалій шкільного спілкування. Крім того, кейс має розвивати аналітичне мислення, спонукати до дискусії, мати кілька варіантів рішень. Студенти в групі повинні проаналізувати конфліктну ситуацію, розібратись в суті проблеми, причинах її виникнення, запропонувати декілька варіантів конструктивного вирішення даного конфлікту та обґрунтувати їх вибір.

Навчальні завдання *методу «кейсів»* при формуванні конфліктологічної компетентності майбутнього психолога полягають у набутті навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу педагогічних конфліктів на різних рівнях; формуванні навичок аналізу причин виникнення конфліктної ситуації; виробленні умінь пошуку напрямів конструктивного вирішення конфліктних ситуацій; формуванні вмінь швидко та самостійно приймати рішення в умовах невизначеності та конфліктогенному середовищі; формуванні навичок прогнозування способів розвитку конфліктної ситуації та оцінки конфліктних ризиків. Крім того даний метод розвиває творчі, комунікативні, соціальні навички студента.

Варто зауважити, що рівень активності та зацікавленості студентів під час роботи з кейсом в значній мірі залежить від майстерності викладача організувати роботу в групах, сформованості навичок модератора. Він має залучити всіх студентів групи до активної участі в аналізі кейсу, створити ділову, творчу атмосферу, в якій студенти змогли б прийняти участь в дискусії, поділитися власним досвідом, ідеями, знаннями, спрямувати студентів до критичного мислення, аналізу та пошуку конструктивних варіантів рішень кейсу, використовуючи теоретичні знання.

2. Наочно-ілюстративні інтерактивні технології включають метод картографії, колажу та інші методи арт-терапії, створення проєктивних малюнків «Я-конфліктне, Я-безконфліктне», стенгазет, презентацій, використання візуалізації, а також мультимедійні засоби.

Нами активно використовується на практичних заняттях по конфліктології *метод картографії*, як спосіб діагностики та аналізу педагогічних конфліктів. Графічне відображення складових конфлікту, послідовний аналіз поведінки його учасників дозволяє зрозуміти сутність проблеми, потреби й побоювання конфліктантів, віднайти спільне у потребах та інтересах, приховані прагнення учасників конфлікту, побачити ситуацію очима іншої людини та допомагає віднайти варіанти налагодження конструктивної взаємодії між ними. Складання карти конфлікту в процесі переговорів (або при посередництві) допомагає організувати спільне обговорення проблеми в групі, обмежує дискусію певними рамками, що дозволяє уникнути надмірного вияву емоцій, надає можливість висловити свої потреби, створює атмосферу емпатії та дозволяє почути кожного, допомагає обґрунтувати стратегію подальших дій та сприяє пошуку напрямів конструктивного вирішення конфлікту.

3. *Інформаційно-просвітницькі технології* передбачають використання лекцій-конференцій, відео-лекцій, онлайн-марафонів, лекцій-провокацій, лекцій-візуалізацій, лекцій-діалогів, лекції з розбором конфліктних ситуацій, науково-популярних лекцій психологів, медіаторів, фасилітаторів, юристів.

4. *Тренінгові інтерактивні технології* включають соціально-психологічний тренінг, засоби психотерапії, групові дискусії, метод фасилітації, покази та обговорення документальних, художніх фільмів з проблематики внутрішньоособистісних, міжособистісних та групових конфліктів та способів їх конструктивного вирішення.

Серед засобів психотерапії, що сприяють формуванню конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів, відносяться техніки психосинтезу (техніки візуалізації, техніки отождоження та розотождоження, техніка ведення психологічного щоденника) та гештальттерапії (техніки цілісного усвідомлення, техніки роботи з полярностями, техніки діалогу, техніки контрасту, техніки експериментування, техніки регуляції границі контракту). Використання даних засобів навчання на практичних заняттях виявляє позитивну динаміку: спостерігається тенденція до розширення репертуару стратегій поведінки у студентів-психологів в конфліктах, зростає частота використання конструктивних варіантів їх вирішення, удосконалюється професійна здатність до рефлексування, глибокого проникнення в інтереси та потреби опонента та безцінного сприймання іншого, зростає рівень усвідомленості особистісного власного процесу інтерпретації конфліктних ситуацій та його особливостей, досвід перебування в конфліктних ситуаціях стає усвідомленим та відрефлексованим.

5. Командно-ігрові технології (ділові ігри). Найчастіше виокремлюються ділові, імітаційні, рольові та командоутворюючі ігри. Студенти самі обирають свою роль у грі (психолога-медіатора, вчителя, учня, завуча школи тощо); самі можуть розробити конфліктну ситуацію; шукають конструктивні варіанти вирішення конфліктних ситуацій; отримують максимальну свободу інтелектуальної діяльності, що обмежується лише конкретними правилами гри. Викладач в ігровій моделі виступає як: інструктор (ознайомлює з правилами гри, проводить консультації під час її проведення), суддя-рефері (коригує та надає поради стосовно розподілу ролей), тренер (надає підказки в ході ігрового процесу), головуючий, ведучий (організатор обговорення).

Методика використання інтерактивних ігрових технологій складається з декількох етапів:

1. *Підготовчий етап*, під час якого визначається мета та часові обмеження гри, готується сценарій, здійснюється часове структурування ігрових етапів (мотиваційного, діяльсного, рефлексивного, контрольо-оцінювального), готуються необхідні матеріали та обладнання, розробляються інструкції для гравців (мета, завдання, правила, умови, ігрові дії).

2. *Етап проведення гри*, яке передбачає роботу студентів як вияв їхньої фізичної, психологічної та професійно спрямованої активності. Дана діяльність регулюється поставленою метою

і має наступні ознаки: передбачення кінцевого результату та усвідомлення можливості його досягнення, оцінювання процесу та результатів своєї праці, планування своїх дій, гармонізація внутрішньої і зовнішньої діяльності.

3. *Етап аналітичного оцінювання та рефлексії*, який передбачає узагальнення результатів гри, визначення студентами позитивних результатів проведеної гри для власного професійного та особистісного розвитку, формування висновків, виявлення недоліків та пошук шляхів удосконалення ігрової взаємодії для використання даної методики в майбутньому [2].

Таким чином, ми можемо сформулювати **основні переваги** інтерактивних методів навчання для формування конфліктологічної компетентності у майбутнього психолога: студенти набувають досвіду культури діалогу як довгострокової стратегії втручання в конфлікт, вдосконалюють комунікативні навички; виробляють вміння приймати спільні рішення та розвивають когнітивні здібності; оволодівають мистецтвом управління конфліктним процесом та корекції своєї поведінки в конфлікті; набувають здатності виступати посередником при розв'язанні педагогічних конфліктів. Впровадження вище зазначених інтерактивних технологій активізує рівень розвитку рефлексії, емпатії, емоційно-вольової саморегуляції та поведінкової гнучкості у студентів-психологів,

що є запорукою високого рівня готовності до конструктивного вирішення педагогічних конфліктів та гарантом успішної професійної діяльності.

Висновки. Резюмуючи зміст даної статті, зазначимо, що конфліктологічна компетентність є важливою складовою професійної компетентності майбутнього психолога, формування якої виступатиме важливим чинником гармонізації педагогічної взаємодії в освітньому середовищі в умовах тривожного сьогодення, забезпечить успішність вирішення задач щодо управління інноваційними педагогічними конфліктами в процесі здійснення ними учбово-професійної діяльності та виступатиме важливим чинником успішної особистісно-професійної самореалізації загалом. Можемо констатувати важливість використання інтерактивних методів навчання майбутніх психологів під час вивчення дисциплін психологічного профілю з метою формування конфліктологічної компетентності у студентів-психологів.

Перспективами подальших наукових розвідок у даному напрямі вважаємо у поглибленому аналізі інтерактивної педагогічної взаємодії, подальший розробці, вдосконаленні та впровадженні в навчально-виховний процес вузу спеціальних інтерактивних технологій для конфліктологічної підготовки психологів та дослідження психолого-педагогічних умов формування конфліктологічної компетентності у майбутніх психологів.

Список літератури:

1. Бережная Г.С. Концепция подготовки педагога-психолога к работе с конфликтами. *Вестник Балтийского федерального университета имени И. Канта: Филология, педагогика, психология*. 2006. Вып. 11. С. 65–70.
2. Богданова І.М. Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх соціальних працівників. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : Педагогічні науки*. 2011. Вип. 4.
3. Варлакова С.О. Формування готовності майбутніх практичних психологів до розв'язання міжособистісних конфліктів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.05. Київ, 2011. 21 с.
4. Ермоленко С.І. Інтерактивні технології у ВНЗ. *Нові виміри сучасного світу* : матеріали I міжнар. інтернет-конференції. Мелітополь, 2017. С. 160–161.
5. Мельничук І.М. Особливості застосування інтерактивних ігор у вищому навчальному закладі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2010. № 4.
6. Серебровская Н.Е. Становление и развитие конфликтологической культуры будущего специалиста социологической профессии в вузовский период : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07. Нижний Новгород, 2011. 53 с.
7. Ситников В.Л. Возможности интерактивных технологий в обучении будущих педагогов и психологов. *Известия РГПУ им. А.И. Герцена*. 2019. № 194. С. 134–135.
8. Технології роботи організаційних психологів : підручник / За наук. ред. Л.М. Карамушки. Київ : Фірма «ІНКОС», 2005. 366 с.

References:

1. Berezhnaya, G.S. (2006). Kontseptsiya podgotovki pedagoga-psikhologa k rabote s konfliktami. *Vestnik Baltiyskogo federal'nogo universiteta imeni I. Kanta: Filologiya, pedagogika, psikhologiya*, no. 11, pp. 65–70.
2. Bogdanova, I.M. (2011). Victory of Interactive Technologies at Preparatory Maybut Social Workers. *Bulletin of the National Academy of State Border Service of Ukraine: Pedagogical Sciences*, no. 4.
3. Varlakova, E.O. (2011). Formuvannya gotovnosti maibutnih praktichnih psihologiv do rozvyazannya mijosobistisnih konfliktiv: avtorev. dys. ... kand. psyx. nauk: 19.00.05 [Formation of the readiness of potential practical psychologists before the development of inter-social conflicts]. Kiev, 21 p.
4. Ermolenko, S.I. (2017). Interactive technologies at VNZ [Interaktivni tehnologii u VNZ]. *Materials of the first international internet conferences*, pp. 160–161.
5. Melnichuk, I.M. (2010). Peculiarities of the storage of interactive mountains at the vyshchomu navchalny mortgage [Peculiarities of the storage of interactive mountains at the vyshchomu navchalny mortgage]. *Bulletin of the National Academy of State Border Service of Ukraine*, no. 4.
6. Serebrovskaya, N.E. (2011). Stanovlenie i razvitie konfliktologicheskoy kulturyi budushego spetsialista sotsionomicheskoy professii v vuzovskiy period: avtorev. dys. doctora psyx. nauk: 19.00.07 [Formation and development of a conflictological culture of a future specialist in the socionomy profession in the university period]. Nizhny Novgorod, 53 p.
7. Sitnikov, V.L. (2019). Possibilities of interactive technologies in teaching future teachers and psychologists [Vozmozhnosti interaktivnih tehnologii v obuchenii buduschih pedagogov i psihologov]. *Izvestia RGPU im. A.I. Herzen*, no. 194, pp. 134–135.
8. Karamushka, L.M. (2005). Technology robots of organizational psychologists [Tehnologii roboti organizatsiynih psihologiv]. Kyiv: Firma «INKOS», 366 p.